

כגפן פוריה

עלון להפצת תורה ויהדות

שבת חג פסח

הפטרה: בעת ההיא

טו' ניסן תשע"ה

יציאת השבת ר"ת 20:18

בנוסף: מוריד הטל, מוצ"ש, כרכנו, ספירת העומר

שביעי של פסח יום חמישי בערב הילקת הנרות 18:35

יש להבין עירוב תבשילים ביום חמישי קודם חג שני

שבת פרשת שמיני אסרו חג ה': 18:36 יציאה: 19:45

פרקי אבות א'

גיליון 333

יציאת השבת:

19:40

ירושלים: 19:37

כניסת השבת:

18:30

ירושלים: 18:24

פסח - יוצאים ממצרים

הרב עמוס שושן - רב ישובי רכס פוריה

תביעות כנגד עם ישראל בכלל ובבית המשפט הבינלאומי בהאג בפרט אינן חידוש, קדם לו בית משפט בינלאומי אחר אלפי שנים קודם לכן, וכך מסופר בתלמוד (במסכת סנהדרין צא, א):

"פעם אחת באו בני מצרים לדון עם ישראל לפני אלכסנדר מוקדון. אמרו לו: הרי הוא אומר (שמות יב-לו): 'זה' נתן את חן העם בעיני מצרים וישאילום, תנו לנו כסף וזהב שנשלטם ממנו! אמר גביהא בן פסיסא לחכמים תנו לי רשות ואלך ואדון עמהן לפני אלכסנדר, אם ינצחוני אמרו להם הדייט שבנו נצחתם ואם אני אנצח אותם אמרו להם תורת משה רבינו נצחתכם. נתנו לו רשות והלך ודן עמהן, אמר להן מהיכן אתם מביאים ראיה? אמרו לו: מן התורה. אמר להן: אף אני לא אביא לכם ראיה אלא מן התורה שנאמר (שמות יב-מ): 'זמושב בני ישראל אשר ישבו במצרים שלשים שנה וארבע מאות שנה, תנו לנו שכר עבודה של ששים ריבוא ששעבדתם במצרים שלושים שנה וארבע מאות שנה. אמר להן אלכסנדר מוקדון: החזירו לו תשובה! אמרו לו: תנו לנו זמן שלשה ימים. נתן להם זמן בדקו ולא מצאו תשובה, מיד הניחו שדותיהן כשהן זרועות וכרמיהן כשהן נטועות וברחו, ואותה שנה שביעית היתה".

ההכרה ביציאת מצרים היא זו שעמדה ביסוד דבריו של גביהא בן פסיסא, ועם ישראל כולו זוכה לנס על ידו, לא רק שהמצרים מפסידים במשפט אלא שהם עוד חייבים לישראל. בעקבות עמדתו זו זוכים ישראל לקיום ברכת שומרי שביעית זנתתי את ברכתי, והמצרים עוזבים את שדותיהם ואת כרמיהם לישראל. רק עמידה על קדשי ישראל, ההבנה שתורת ישראל היא הבסיס לקיומנו, והידיעה כי לא יטוש ה' עמו, היא זו שתוביל אותנו לגאולה השלימה בקרוב.

בהוצאת מכון "שערי תורה": פוריה-נוה עובד ד.ג. גליל תחתון 15210

שערי תורה וחסד ע"ר * כולל אברכים * שיעורי תורה * פרסומים תורניים * גמ"ח עזרה לנוקמים *

הדפסה: דפוס כנרת. עריכה: צ. שורקי. היה שותף. להעברת תרומות: בנק המזרחי סניף טבריא מספר חשבון: 123459

ליל הסדר ומצוותיו

ליל הסדר הוא לילה עטור הוד, "ליל שימורים הוא הלילה הזה" – לילה המשומר מן המזיקים. בלילה בו מסיבים כל בני הבית יחדיו ישנו סדר וישנה מטרה, אשר באים לידי ביטוי, במצוות הסדר ומנהגיו.

מצווה לספר ביציאת מצרים

מצוות עשה של תורה לספר בנסים ובנפלאות שנעשו לאבותינו במצרים בליל חמישה עשר בניסן, שנאמר "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים", כמו שנאמר "זכור את יום השבת". ומניין שבליל חמישה עשר? תלמוד לומר "והגדת לבנך ביום ההוא לאמור בעבור זה" – בשעה שיש מצה ומרור מונחים לפניך, ואף על פי שאין לו בן.

אפילו חכמים גדולים חייבים לספר ביציאת מצרים, וכל המאריך בדברים שאירעו ושהיו – הרי זה משובת. מצווה להודיע לבנים, ואפילו לא שאלו, שנאמר "והגדת לבנך". לפי דעתו של בן – אביו מלמדו. כיצד? אם היה קטן או טיפש – אומר לו: 'בני, כולנו היינו עבדים, כמו שפחה זו או כמו עבד זה, במצרים, ובלילה הזה פדה אותנו הקב"ה ויציאנו לחירות'. ואם היה הבן גדול וחכם – מודיעו מה שאירע לנו במצרים ונסים שנעשו לנו ע"י משה רבנו, הכול לפי דעתו של בן.

וצריך לעשות שינוי בלילה הזה, כדי שיראו הבנים וישאלו ויאמרו "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות?" עד שישלב להם ויאמר להם כך וכך אירע, כך וכך היה. וכיצד משנה? מחלק להם קליות ואגוזים, ועוקרים השולחן מלפניהם קודם שיאכלו, וחוטפים מצה זה מיד זה וכיוצא בדברים האלו. אין לו בן – אשתו שואלתו. אין לו אשה – שואלים זה את זה "מה נשתנה הלילה הזה", ואפילו היו כולם חכמים. היה לבדו – שואל לעצמו "מה נשתנה הלילה הזה".

וצריך להתחיל בגנות ולסיים בשבת. כיצד? מתחיל ומספר שבתחילה – בימי תרח ומלפניו – היו אבותינו כופרים וטועים אחר ההבל, ורודפים אחר עבודת אלילים.

ומסיים בדת האמת – שקירבנו המקום לו והבדילנו מהאומות וקירבנו לייחודו. וכן מתחיל ומודיע שעבדים היינו לפרעה במצרים וכל הרעה שגמלנו, ומסיים בנסים ובנפלאות שנעשו לנו ובחירותנו. והוא שידרוש מ"ארמי אובד אבי" עד שיגמור כל הפרשה. וכל המוסיף ומאריך בדרש פרשה זו – הרי זה משובת.

פסח מצה ומרור

כל מי שלא אמר שלושה דברים אלו בליל חמישה עשר, לא יצא ידי חובתו. ואלו הם: פסח, מצה ומרור. "פסח" – על שום שפסח המקום על בתי אבותינו במצרים, שנאמר "ואמרתם זבח פסח הוא לה'" וגו'. "מרור" – על שום שמיררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. "מצה" – על שם שנאלו. ודברים אלו כולם נקראים "הגדה".

אנו יציאנו ממצרים

בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא עצמו יצא עתה משעבוד מצרים, שנאמר "ואתנו הוציא משם" וגו'. ועל דבר זה ציווה הקב"ה בתורה, "וזכרת כי עבד היית" – כלומר: כאילו אתה בעצמך היית עבד ויצאת לחירות ונפדת.

לפיכך, כשסועד אדם בלילה הזה צריך לאכול ולשתות כשהוא מיסב דרך חירות. וכל אחד ואחד, בין אנשים בין נשים – חייב לשתות בלילה הזה ארבע כוסות של יין. אין פוחתים לו מהן, ואפילו עני המתפרנס מן הצדקה לא יפחתו לו מארבע כוסות. שיעור כל כוס – רביעית.

הסבה

אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב. אישה אינה צריכה הסיבה, ואם אישה חשובה היא – צריכה הסיבה. ובן אצל אביו והשמש בפני רבו – צריכים הסיבה. אבל תלמיד בפני רבו אינו מיסב אלא אם כן נתן לו רבו רשות. והסיבת ימין אינה הסיבה, וכן המיסב על עורפו או על פניו אין זו הסיבה. ואימתי צריכים הסיבה? בשעת אכילת כזית מצה ובשתיית ארבע כוסות אלו. ושאר אכילתו ושתייתו – אם היסב – הרי זה משובח, ואם לאו – אינו צריך.

ארבע כוסות

ארבע כוסות אלו צריך למזוג אותן כדי שתהיה שתייה ערבה, הכול לפי היין ולפי דעת השותה. ולא יפחת בארבעתן מרביעית יין חי. שתי ארבע כוסות אלו מיינ שאינו מזוג – יצא ידי ארבע כוסות ולא יצא ידי חירות. שתי ארבע כוסות מזוגות בבת אחת – ידי חירות יצא, ידי ארבע כוסות לא יצא. ואם שתי רוב מכל כוס – יצא.

כל כוס וכוס מארבע כוסות הללו מברך עליה ברכה בפני עצמה. כוס ראשונה – אומר עליה קידוש היום. כוס שניה – קורא עליה את ההגדה. כוס שלישית – מברך עליה ברכת המזון. כוס רביעית – גומר עליה את ההלל ומברך עליה ברכת השיר ויהללוך ה' כל מעשיך. ובין הכוסות האלו, אם רצה לשתות – שותה; בין שלישית לרביעית אינו שותה.

חרוסת ומרור

החרוסת מצווה מדברי סופרים, זכר לטיט שהיו עובדים בו במצרים. וכיצד עושים אותה? לוקחים תמרים או גרוגרות (תאנים מיובשות) או צימוקים וכיוצא בהם, ודורסים (מרסקים) אותם ונותנים לתוכם חומץ, ומתבלים אותם בתבלין כמו טיט בתבן, ומניחים אותה על השולחן בליל הפסח.

אכילת מרור אינה מצווה מן התורה בפני עצמה אלא היא תלויה באכילת הפסח, שמצוות עשה אחת לאכול בשר הפסח על מצה ומרורים. ומדברי סופרים לאכול המרור לבדו בליל זה אפילו אם אין שם קרבן פסח.

מרורים האמורים בתורה הם החזרת והעולשין והתמכא והחרחבינא והמרור. כל אחד מחמשת מיני ירק אלו נקרא "מרור", ואם אכל מאחד מהם או מחמישתם כזית – יצא, והוא שיהיו לחים. ויוצאים בקלח שלהם אפילו יבש. ואם שלקם או כבשם או בישלם – אין יוצאים בהם.

מה נשתנה הלילה הזה?

הבן שואל: ואומר הקורא: "מה נשתנה הלילה הזה מכל הלילות, שבכל הלילות אין אנו מטבילין אפילו פעם אחת, והלילה הזה שתי פעמים; שבכל הלילות אנו אוכלין חמץ ומצה, והלילה הזה כולו מצה; שבכל הלילות אנו אוכלין בשר צלי שלוק ומבושל, והלילה הזה כולו צלי; שבכל הלילות אנו אוכלין שאר ירקות, והלילה הזה מרורים; שבכל הלילות אנו אוכלין בין יושבין בין מסובין, והלילה הזה כולנו מסובין".

הלכות בדיקת חמץ

בלילה שלפני ערב פסח בודקין את החמץ. וחייבין לבדוק מיד בתחילת הלילה. ואסור להתחיל לאכול או לעשות שום מלאכה חצי שעה קודם הלילה: אין בודקין אלא בנר של שעווה יחיד, ולא בנר קלוע משום דהוי כאבוקה. בודק כל החדרים שיש לחוש שמא הכניסו בהם חמץ, אפילו המרתפים והעליות והחנויות, כל שיש לחוש שמא הכניסו שם חמץ צריכין לבדוק. וכן צריכין לבדוק כל הכלים שמחזיקים בהם חמץ. וקודם הבדיקה ינקו היטב את כל המקומות מכל חמץ כדי שיהא קל לבדוק: צריכין לבדוק בכל המקומות בחורין ובסדקין כל מה שאפשר. וגם הכיסים שבבגדים שלפעמים נותנים בהם חמץ, צריכין בדיקה. וינערם היטב למחרת בשעת הביעור: קודם שמתחיל לבדוק יברך ככוונה ובשמחה "על ביעור חמץ", ויתחיל לבדוק היטב:

ברוך אתה יְהוָה, אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם, אֲשֶׁר קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל בְּעוֹר חָמֵץ:

ואע"פ שעתה עדיין אינו מבערו, מכל מקום מברך על ביעור, לפי שמיד לאחר הבדיקה יבטל את החמץ שאינו ידוע לו, והוא הביעור לחמץ שאינו ידוע לו. ולא יפסיק בין הברכה לתחילת הבדיקה. וטוב שלא יפסיק עד גמר כל הבדיקה אלא במה שהוא מעניין הבדיקה. ויכול לבדוק כמה בתים בברכה אחת: יש נוהגין שקודם הבדיקה מניחין פתיתי לחם במקומות שימצאם הבודק כי חוששין שמא לא ימצא כלום ותהא ברכה לבטלה. אחר הבדיקה יבטל החמץ, והוא מצות עשה דרבנן. וצריך להבין את עניין הביטול, שהוא מפקיר את כל החמץ שברשותו שלא ראהו. ומלת "חמירא" כוללת חמץ ושאר: ואחר כך יאמר בקול שלוש פעמים:

כָּל חֲמִירָא דְאִיכָא בְּרִשְׁוֹתֵי. דְּלֵא חֲזִיתִיה וְדְלֵא בִיעַרְתִּיהּ, לְבַטֵּיל וְלֵהוִי ובפעם השלישית נכון להוסיף: **הַפְּקֵר! כְּעַפְרָא דְאַרְעָא:** ופירושו בלשון הקודש: **כָּל חָמֵץ וְשָׂאֵר שֵׁשׁ בְּרִשְׁוֹתֵי, שְׁלֵא רְאִיתִיו וְשְׁלֵא בִיעַרְתִּיו, יִתְבַטֵּל וְיִהְיֶה כְּעַפְר הָאָרֶץ:**

יהי רצון שנזכה לבער את החמץ שבקרבתנו

סוף זמן אכילת חמץ: 10:04 אשכנזים: 10:06

סוף זמן ביעור חמץ: 11:20 אשכנזים: 11:24

סוף זמן אכילת אפיקומן: 00:40

למעוניינים להשתתף בהוצאת עלון זה נא לפנות לדוד: 0537788483

עלון זה מוקדש:

לדפואת: אברהם ולאח ציטרון היי. היה יצחק שושן היי. שרה בת שמחה היי. יצחק אילון היי. מרים יהודה היי. ציפורה ויהושע לוי היי. ביבה אלימלך היי. ישי הלוי היי. אורי חיים רווח היי. עזר בן עישה היי. תיקוה בת עזיזה היי. אלגרה בת גיאן היי. מול בת ענולה היי. פנחס זרחי היי. הראל בן אביגיל היי. אילנה בת סליחה היי. ישי ורחל לוי היי. חנה בת זוהרה היי. להחרות נעדי צ'היל ושבויו ובהם: גיא חבר, רון ארד, זכריה באומל, יהודה כץ, צבי פלדמן, יהונתן פולאד היי. לעלוו נשמת הנערם: אייל יפוח היי, גיל-עד שעאר היי, נפתלי יעקב פרנקל היי. ולעין ארון שאול היי וחללי מבעע צוק איתן. לעלוו נשמת: מרן הגר"ע יוסף זצוקל. הרב מרדכי אליהו זצוקל. רבי מסעוד מלול זצ"ל. הרב שלמה צורף ז"ל. רבי יעקב שושן ז"ל. זונה יונה ז"ל. ברכה סופן ז"ל. נדיר נחם ז"ל. ניסים כהן ז"ל. סופר מנחם ז"ל. נדירה שמעון בת חייאת ז"ל. מגידה לוי ז"ל. אסתר בת תורא ז"ל. אסתר חדר ז"ל. חנה יצחקי ז"ל. דינה פונדק ז"ל. הרב אברהם צוקרמן זצ"ל. מרדכי ומשה בני לאה מזורח ז"ל. אליהו בת פריחה ז"ל. תירצה זגדון ז"ל. ישראל אברהם נתן בן מלכה ז"ל. אסתר בת זוהרה ז"ל. אסתר ונעבר נחום ז"ל. ישראל בן שושנה ז"ל. יצחק בן מול מזורח ז"ל. רובי בן שלום צעדי ז"ל. מרים וענונו ז"ל. עזיזה עמוס ז"ל. יצחק ועמרם אטיאס ז"ל. נסים בן חנה ז"ל. שמעון אבוטבול ז"ל. יצחק ולאח אסטרזו ז"ל. רות יעקב ז"ל. חנה רחל לוי ז"ל. אליהו שטיש ז"ל. נעימה בת מגידה ז"ל. שמחה אילון ז"ל. ראובן אלון בן נטיה ז"ל. סוליקה שושן ז"ל. לואיזה מדר ז"ל. זוהרה בת חנה ז"ל. עליזה כהן ז"ל. ר' חיים אוחנונה ז"ל. אהרן זקן ז"ל. אורי אורן מעולם ז"ל. ישראל בן גערה ז"ל. חד תגיב ז"ל. חד גוספברג ז"ל. עמס דמרי ז"ל. רבי חד הכהן זצ"ל. יוכבד ועקני ז"ל. עישה חן ז"ל. יסף הכהן ז"ל. ולעין הנספים בשואה ובהם: אלכסנדר שנדר, שושנה רוזה, רפאל פריצ, וציעיליה צילה לבית משפחת ציטרון היי.

אין לעיין בעלון זה בשעת התפילה